

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštno
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brezplačno,
sicer naročnina.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 16.

V Mariboru, dne 17. aprila 1902.

Tečaj XXXVI.

Slovenski Štajer je govoril!

Nemci v svoji nestrpnosti hočejo, da se odpravijo iz Celja slovenski gimnazijski razredi. Bode jih v oči, da s študiranjem pride tudi mnogo slovenskih kmetov sinov do belega kruha, kateri naj bi bil po mislih nemških prenapetežev samo za gospodске nemške sinove določen. Obžalovati je, da so se pridružili tej nemški želji tudi kranjski slovenski liberalci, kateri imajo svoje privržence večinoma le po mestih in trgih. Razlikujejo se nemške in slovensko-liberalne želje le v tem, da bi mnogi Nemci radi videli, naj se slovenski gimnazijski razredi popolnoma odpravijo, slovenski liberalci pa nam jih hočejo sicer pustiti, toda prestavijo naj se iz Celja v kaki drug kraj, četudi v nepripraven kraj.

Naši kmeti in čitatelji vedo, da se ne more o tem govoriti, da se Slovenci umaknemo z gimnazij iz Celja. Nemci zahtevajo to le iz trme in nestrpnosti. Tem nelepim lastnostim pa se Slovenci ne bomo nikdar pokoravali. Nam Slovencem je Celje središče celjskega in brežiškega okraja, v Celje se najlažje in najhitreje pride, tam kmete tudi študiranje sinov najmanj stane, zato mi Slovenci ne pustimo Celja na noben način. In da to svojo neomajljivo voljo glasno izrečemo, zbrali so se zaupni možje Spodnjega Štajerja dne 10. t. m. v Narodnem domu celjskem. Prišlo je okoli 200 mož iz vseh krajev in iz vseh stanov.

G. predsednik shoda, deželni poslanec dr. J. Sernec, je razložil namen shoda. Vlada bi nas morala braniti proti nemški poželjivosti. Toda ona nas pušča sedaj na cedilu. Prišli bodo zopet časi, ko nas bode iskala. Ponemčevanje v Avstriji nima drugega namena, nego da pripravlja naše avstrijske dežele za pruskega kralja. Leta 1848. so Slovani branili Avstrijo, Slovane bodo iskali tudi, ko se bo Avstrija morala braniti proti Prusom. (Burno pritrdjevanje.)

Deželni poslanec dr. Iv. Deček je obširneje poročal o zadevi celjskih slovenskih gimnazijskih razredov. Celjski slovenski razredi so bili dosedaj pri vladi pravi pastorki. A mnogokrat se zgodi, da ravno pastorki najbolj uspevajo. Tako tudi v tem slučaju. Celjski gimnazijski razredi so se krasno razvijali. V državnem zboru so nam jih hoteli Nemci uničiti. Tedaj so se združili vsi nemški poslanci ter nam rešili prepotrebno gimnazijo. V trenutku pa, ko smo se slavili zmago, se spozabi vodje slovenskih liberalcev, dr. Tavčar, v svojem listu »Slov. Narod« ter predlaga Nemcem spravo. (Kriki: fej!) Za nas spodnještajerske Slovence je glede celjske gimnazije vsaka sprava nemogoča. Mi potrebujemo v Celju slovenski gimnazij in zato bomo do zadnjega branili celjske gimnazijske nižje razrede ter zahtevali, da se razširijo v popolno višjo gimnazijo. (Hrupno odobravanje.)

Sedaj vstane g. notar Baš iz Celja ter govori najprej o stvarih, katere omenjamo ob koncu tega poročila. Pozivlje slovensko javnost, da podpira slovenske dijake in da se v Celju ustanovi »Dijaški dom«.

Na Baševe napade je odgovarjal gospod Korošec, kakor pozneje poročamo. Potem je govoril o celjskih gimnazijskih razredih. Nikjer drugod v celjskem okraju bi ne mogla vspevati gimnazija razven v Celju. Profesorji bi ne hoteli prositi, da se nastavi v kraju, ki jim ne more v družabnem oziru toliko ponujati kakor mesto. Na tako gimnazijo bi se prestavljali profesorji iz kazenskih ozirov. Gimnazija izven Celja postala bi kazenska postaja. Da take razmere tudi na učence ne bi vzgojevalno uplivale, je samoumevno. Vlada bi sicer skrajala gledala kakim izgredom skozi prste, potem pa zavod zaprla. Gimnazij je mogoče le v središču, kakor je Celje. (Splošno pritrdjevanje.) S celjskimi nižjimi gimnazijskimi razredi štajerski Slovenci le v toliko nismo zadovoljni, ker še niso razširjeni v popolno višjo gimnazijo. Ta spopolnitev je iz vzgoje slovenskih ozirov prepotrebna. (Odobravanje.) A tudi za profesorje je slabo iz znanstvenih, nazadnje tudi iz gmočnih ozirov, ako morajo delovati vedno le na nižji gimnaziji. V celjskem vprašanju torej za nas ni nobene sprave (Hrupno pritrdjevanje); in ako bi kdo hotel premakniti te razrede iz Celja, naj se naši poslanci ne prestrašijo tudi obstrukcije. (Živahno odobravanje.)

G. Praprotnik iz Mozirja je hotel nekaj govoriti, da bi se pod pogoji vendar dalo misliti na kako spravo. A pri tem je nastal velikanski hrup in v pitje: V Celji mora biti! G. Praprotnik se je ogledoval nekoliko trenutkov naokoli, a kmalu uvidel, da je najboljša, ako se vsede in molči. In bilo

Listek.

„Rokovnjači“.

Slika iz mariborskega družabnega življenja.

Gospod urednik! Prosili ste me, naj Vam spišem sličico o položaju in že danes, evo me, izpolnujem svojo obljubo. Vem sicer, da ste Vi pričakovali sliko o političnem položaju, toda kaj bom pisal o rečeh, o katerih v Mariboru zadnji čas nihče ne govori in katerih bi nihče ne čital. Vse »študirane in neštudirane suše« stoje še v Mariboru pod utisom »Rokovnjačev«.

Stopite, gospod urednik, kaki večer v Narodni dom, seveda v restavracijo, kjer se toči ona zlata vinska kaplja, »ki nam srce jasni, mladi«. Sakramiš! Zdi se ti, da si stopil v Črni graben. Vse živi. Pri tej mizi veselo pojejo, pri oni se glasno razgovarjajo, tam strastno mečejo kvarte, iz kuhinje se sliši prasketanje ognja . . . v sredi dvorane pa stoji govornik, kateremu teče beseda, kakor »Petru Toči, izgubljenemu lemenatarju.« Vse je v najlepšem soglasju, dosedaj še nihče ne nosi »grintavega cvetja« s seboj, da bi ga vrgel pod mizo ter zasejal kreg in prepir.

Nekdaj se je vse balo rokovnjačev in ljudje so se križali, kadar so slišali izgovoriti le to ime. A naših Rokovnjačev sedaj . . . ?

Ravno nasprotno, vse jih ima rado. Tudi Blaž-Mozoli so izumrli. Nihče ne zmerja Rokovnjačev, da so »rokovnjaške duše«, »rokovnjaški capini«, nikomur ne »smrde, kakor hudiču krst«, ampak vsaki posnema fletnega Rajtguzenčka ter sedi najrajši »pri tistih grdih rokovnjačih«, sedi tako dolgo, da

dan odslavlja
milo zoro
nad menoj . . . !

«Mladi vojaki» in vsi, ki še »bodo kedaj dorasli« v mlade vojake, so sedaj grozno »vojaški«. Ponosno korakajo, nagajivo salutirajo ter z veseljem opazujejo:

„Kako jih gledajo ljudje!“

Toda verjeti jim mora človek le opreznost! Kdo si upa priseči na besede, ki jih pojejo:

Ko mi vihtimo britke meče,
Ni smrti, ne krvavih ran!

Gospod urednik, večer je, ko Vam to pišem. Tudi jaz sem prilil svoji leščerbi slabo olje, skoraj ne vidim več papirja, za to bom rajši po Bojčevem zapel:

Po tujih igrah smo dosedaj
preradi segali,
za to nam tudi marsikaj
ugajalo prav ni!

A zdaj nam rokovnjaški stan
razjasnil je pogled,
hoditi nam ni treba v stran,
domači lep je svet!
To meni je všeč!

Bojcu pa, gospod urednik, teh mojih pesniških vrstic ne pokažite! On bi gotovo vzkliznil: »Ta prokleta krparija!«

Škrlatast cvet.

Po Václavu Kosmaku S. S.

(Konec.)

Služila sem tam tri leta. Prihranila sem si lep denar, ker nisem razmetavala za gizdavost kakor druge. Imeli smo nekaj pomočnikov. Često me je kateri vabil, da bi šla z njim v nedeljo na sprehod ali na ples. Jaz sem se pa držala župnikovih besed: Ne pozabi na Boga! in nisem šla nikdar. Druga dekleta so se mi posmehovala, da sem terciarka in se ponašale s svojimi ljubimci — jaz nisem marala zanje. Kmalu sem spoznala, kam jih to vede. V malokateri službi so dolgo strpele, mnogo so jih spodili domu z otrokom, in če se je katera omožila — kar se ni pogosto zgodilo, — bilo ji je stokrat žal. Najstarejši naš pomočnik je bil malobeseden človek, pri delu pa za tri, in denar je znal v nedeljo obdržati v roki tako, kakor

Današnja številka ima prilogo: Govor poslanca Žičkarja.

je res najboljši!

Potem se je sprejela brez ugovora naslednja iz dr. Dečkovih in Koroševih predlogov združena resolucija:

»Shod zaupnih mož Spodnje Štajerske v Celju dne 10. aprila izreka priznanje slovenskim državnim poslancem za odločno, složno in vspešno postopanje v zadevi samostojnih gimnazijalnih razredov celjskih, s katerim so dosegli, da se je sijajno odbil napad na slovenski prosvetni zavod. Izreka iskreno zahvalo vsem slovanskim poslancem, da so pri tej zadevi dokazali sijajno slovansko vzajemnost. Isti pritrjuje izjavi celjskih Slovencev od 26. marca 1902 v popolnem obsegu ter izreka svoje prepričanje, da je slovenska gimnazija v Celju prevažna prosvetna potreba štajerskih Slovencev. Zaupni shod zahteva, da ostane ta gimnazijalni zavod v Celju, se razširi v višjo gimnazijo, ker je prepričan, da v katerem drugem kraju tak zavod nikakor ne bo zadostoval. Isti odklanja vsako spravo, naj pride od ene ali druge strani. Prestavljanje gimnazije pa proti volji slovenskega naroda le, da bi se ugodilo samovolji nekaterih nemških strank, bilo bi neodpustljivo žaljenje slovenskega naroda in krivično oškodovanje njegovih prosvetnih teženj.«

G. predsednik dr. Jos. Sernec zaključil na to zborovanje. Zborovalci so odšli pod neugodnim utisom, ki je naredil na nje Bašev napad na naše liste.

Ko je bil pred poldrugim letom v Celju shod zaupnih mož zaradi državnozbornih kandidatov, takrat se je prikazal na pozorišču tudi neki gospod Dolinar, ter se je protivil kandidaturi najbolj priljubljenega državnega poslanca gospoda Josipa Žičkarja. Celjski shod je minil, in kakor prej tako tudi pozneje nismo nikdar več ničesar slišali o g. Dolinarju, ki je pri shodu predstavljal »ljudsko voljo«. Tudi to pot je vstal mož, ki je dosedaj mirno pisal za svojo mizo testamente in ekspenzarje ter širjo javnost pustil pri miru, vstal je gospod notar Baš ter se med drugim tudi začel znašati nad našim listom in njegovimi nazori. On počasi prebavlja našo politiko, ker se zmeraj ni pozabil na lansko politično zborovanje v Slov. Bistrici, kjer je gospod Korošec govoril o postopanju štajerskih deželnih poslancev, ker so se isti čas nekateri premalo pokazali med ljudstvom. Po Baševem mnenju se morajo poslanci le podpirati, kadar so izvoljeni. Do te višine političnega naziranja se še žal mi do

danes nismo povzpeli! G. Bašu tudi ni bilo prav, da je naš list izrekel željo, naj se pri presojevanju slovenskega rodoljubja ravna z razumnikom istotako kakor s kmetom. Če se kmet obsodi, ako bere »Štajerca«, potem se naj obsodi tudi razumnik, ako bere list »Slovenski Narod«, ki istotako razdirajoče in slovenskemu duhu nasprotno upliva na slovenski Štajar. G. Baš s tem našim naziranjem ni bil zadovoljen, kar nam je na vse zadnje deveta briga. Ako mu gre »Slov. Narod« tako v slast, naj ga le čita! Če dopada g. Bašu list, ki kmeta imenuje kmetavzarja in naše ljudstvo nazivlje po večini zabito ljudstvo, ki se v celjskem vprašanju stavi na stališče, ugodno našim narodnim nasprotnikom, ki je vedno rad napadal slovensko, štajersko duhovščino, dobro, potem je to njegova stvar. A tudi mi vemo, kaj nam je storiti.

V tem smislu mu je tudi odgovarjal zadnjič na shodu g. Korošec. Kakor med Baševim, tako je bil tudi med Koroščevim govorom pogosto velik nemir in trušč. Od ene strani se je živo odobraval, od druge zopet burno ugovarjalo. G. Bašu gre zasluga, da je zborovalce ločil na dva tabora, kar gotovo za nadaljni razvoj spodnještajerske politike ne bo ostalo brez posledic. Sokriv jih bo g. dr. Jos. Sernec, ki je pustil govoriti o rečeh, katere niso stale na dnevnem redu. Ko se je v Slov. Bistrici nekoliko iz dobrega namena dotaknilo deželnih poslancev, sklical se je takoj zaupni shod v Maribor in pretakale so se solze zaradi v nevarnosti se nahajajoče sloge. Kadar pa je treba udariti po naših listih in naših nazorih, takrat je vsaka priložnost dobrodošla, tudi shod, na katerem bi se po naznanjenem sporedu o takih rečeh ne smelo govoriti. Nam se zdi, da smo dosedaj prepogosto hodili na limanice....

Za spodnještajerske vinogradnike.

Interpelacija drž. posl. dr. Ploja, Robiča, Žičkarja in tovarišev, dne 8. aprila 1902, na poljedelskega ministra.

Kmetiskim posestnikom vinogradov na Spodnjem Štajerskem se godi, kakor obče znano, vsled opustošenja vinogradov po trtni uši, v denarnem oziru skrajno slabo. Nikakor jim ni mogoče, da bi sami iz last-

pozna na roki, blagovolite pogledati. — Na srečo je imel najin prejšnji gospodar toliko dela, da je komaj zadostoval naročilom; stavilo se je ravno več velikih poslopij. — Prepustil nama je torej nekoliko dela od svojega. Bila sva marljiva in groš je rastel na stotak. — Po enem letu, ko nam je Bog dal to-le Marico, vzel si je mož pomočnika, pozneje dva, tri, — in zdaj imamo svojo lastno hišo. Tako naju je Bog blagoslovil. Prišla sem se mu zahvaliti in tu vam oddajem 200 gld. za dve ustanovni maši; za moje roditelje in za rajnega častitega gospoda.

Izveklela je denarnico in položila pred duhovnika dva stotaka.

Duhovnik se je priklonil in gledal s spoštovanjem na njo.

»In sedaj pojdemo, da pokažem svojima hčerkama kočico, koder sem bila rojena, in pa polja ter gozde, kjer sem se trapila, da bi spoznali, da more človek iz siromaštva s poštenostjo in delavnostjo priti do premoženja. Jaz hčerki navajam k delu, častiti gospod, saj ne vemo, kaj jih čaka. Premoženje se lahko zgubi.«

»Sveta resnica, milostiva gospe. Ko bi le vse matere tako govorile in storile!«

To je priprost življenjepis Kočarkove Katrice. Ali bi mogel biti prostejši — življenjepisi in življenje?

In vendar zasluži morebiti naslov: Škr-latast cvet.

nega žepa plačevali velike stroške za obnovo-
ljenje okuženih vinogradov in so navezani na brezobrestna državna in de-
želna posojila. Toda ne samo, da le primerno majhen del prošnikov dobi posojila, morajo tudi izbrani prošniki neverjetno dolgo čakati, predno se jim izplača dovoljeno posojilo. Na primer leta 1901 so morali po objavljenih navodilih prošniki vložiti svoje prošnje do konca januarja l. 1901. V mesecu septembru so se potem obvestili, ali se je njih prošnja ugodilo ali ne in takoj so morali podpisati dolžna pisma oziroma vknjižiti dati zastavno pravico za dovoljeno, a še ne izplačano posojilo. — Izplačalo pa se dovoljeno posojilo n. pr. v slatinskem in šmarnskem okraju še do danes ni in se bo to zgodilo še le, kakor nas učijo izkušnje, proti koncu poletja v tekočem letu.

Od dne, ko se vloži prošnja za dovoljenje posojila, do dne, ko se dovoljena svota izplača, preide torej poldrugo leto. Zares, izborna znamenje, kako goreče se skrbi za kmetске posestnike vinogradov, ki so priznani sedaj v najslabšem položaju! Vsled tega je nujno potrebno, da se dovolitev posojila in izplačanje posojila hitreje izvrši, to pa tembolj, ker mora prošnik, ko vloži prošnjo, dokazati, da je že začel vinograd obnavljati, da ima torej takrat že izdatke, katere mora pokriti.

Podpisani stavijo torej na poljedelskega ministra vprašanje: »Ali so mu opisane nedostatnosti znane? Ali ima minister voljo, nemudoma potrebno ukreniti, da se prošnje spodnještajerskih kmetiskih posestnikov vinogradov za državna in deželna posojila najhitreje rešijo in se dovoljene svote takoj po vknjiženju zastavne pravice izplačajo?«

Veliki nemiri v Belgiji.

Belgija je dobila pred 18 leti katoliško vlado. Socijalni demokrati in liberalci so menili, da se bo dala katoliška vlada odpraviti, ako se razširi volilna pravica. Katoličani so se vdali željam svojih nasprotnikov, ker so si bili v svesti, da njihova pametna načela morajo prodreti tudi pri večini, in privolili so v razširjenje volilne pravice. To se je zgodilo l. 1893. Ta volilna pravica je splošna. Vsak Belgijec, ki ima 25 let in dokaže, da je eno leto bival na istem mestu, je volilec. Nepremično premoženje v vrednosti 2000 frankov ali dokazana renta 100 frankov daje pravico k oddaji dveh glasov, višja izobrazba k oddaji treh glasov. Katoličani se niso motili. Pri vsaki volitvi je večina volilcev glasovala za katoliške kandidate. Za to so liberalci in socijalni demokrati začeli zahtevati sedaj splošno in enako volilno pravico — a samo za moške. Katoličani pa so rekli, ako že mora vladati enakost pri volitvah, dobro, potem naj jo ima vsaki Belgijec, bodisi moškega ali ženskega spola. Sedaj pa je nastal med sociji in liberalci strah in braniti so se začeli take enake in splošne volilne pravice. Najprej so razgrajali v državni zbornici, potem pa so zanesli nemir in upor tudi med ljudstvo, kateremu lažejo, da vlada noče razširiti volilne pravice. Vlada pa je odločno izjavila, da jo hoče razširiti. A vkljub temu hujskajo sociji ljudstvo naprej. Prišli bi radi do vlade, a dokler je katoliška vlada na krmilu, za socijalistično ni prostora. Zato je sedaj njihovo geslo: katoliška vlada mora izginiti, če tudi je k temu treba upora.

Sociji se nadejajo, da dosežejo svoje namene, ako ustavijo delavci po celem državi delo, ako začnejo štrajk. In res se je ta dne 14. aprila pričel. — Delavstvo je oboroženo. Strankarsko vodstvo mu je naročilo 17.000 revolverjev, dinamit se je v teh nemirih že trikrat pojavil tudi v službi socijalne demokracije, a tudi vojaštvo je sklicano; dasi so nekateri upoklicani rezervisti peli uporne

vsak drug dan kladivo. Meni je bil ta človek všeč, četudi se mi ni dobrikal. Kolikokrat sem si mislila, ko so se hoteli mlajši fantje z menoj šaliti: Ko bi bili vi vetroplašči taki kakor je Svoboda!

»Tedad imam čast, z gospo Svobodo občeovati?« uklonil se je gospod župnik z nasmehom.

»Da! — Nekoč mi čisto z jasnega zakliče ljubi Svoboda: „No, Katrica, ali bi se ne možila?“

Zarudela sem, da bi se mu pa ne zdela neumna, odgovorila sem: »Zakaj ne, pa nimam ženina.«

»Ženin stoji pred vami, hočete-li?«

Sklonila sem glavo in molčala.

»No, no — saj niste otrok, vi mi ugajate. Ako sem tudi jaz vam po godu, podajte mi roko — pa se nekako preživimo.« Jaz od nekdan nisem rada delala dolgih okolnostij. Pogledala sem mu v obraz, v oči, podala mu roko in bilo je storjeno. — Pisala sem o tej reči gospodu župniku. Ta mi je sklep odobril, dejal pa je: Gospod Bog je modrejši kakor jaz; idi se z njim posvetovat v cerkev. Ako ti notranji glas reče: Ne — vdaj se. Stori la sem tako. — Vest mi ni pravila ne!

Vzela sva se tedaj, najela si v predmestju malo delavnico in začela v božjem imenu. On je imel 500, jaz 150 goldinarjev. Začetek je bil težaven. Jaz sem mu bila za pomagata, mučila sem se z možem, da mi je postala roka en sam žulj. Še danes se mi